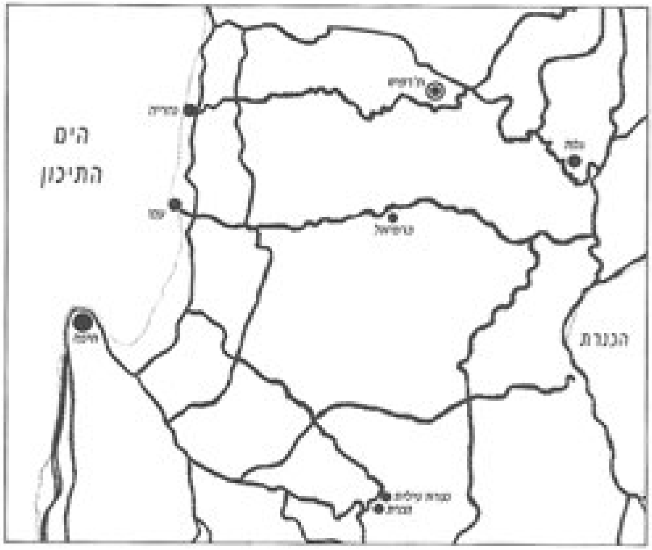

طوبا
טובא

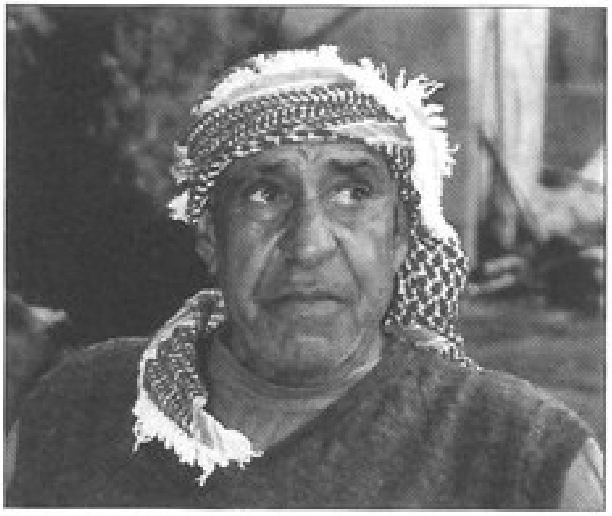

ألراوي:
ألحاج أحمد موسى الهيب

המספר:
אלחאג' אחמד מוסא אלהיב

ألحاج أحمد موسى الهيب: ولد في قرية طوبا سنة ١٩٢٩ لعائلة مسلمة. متزوج. عمل بعدة أعمال, أهمها تزيين الحدائق. يحمل شهادة خاصة بهذا العمل. من رواة القصة الشعبية البدوية في بلده.

חאג' אחמד מוסא אלהיב: מוסלמי. נולד בכפר טובא בשנת 1929. נשוי. עבד בכמה עבודות, החשובה שבהן גינון. יש לו תעודה מיוחדת לעבודה זו. ממספרי הסיפור העממי הבדווי בכפרו.

طوبا لرجالك يا طوبا[١]

حمولة الهيب[٢] أساسها قعود أبو قعدان, وكان انسان شقي, هو وجماعته اشتهروا بالغزو والنهب على عادة الناس بزمانهم. لكن هذولة الجماعة اشتهروا أكثر إشي بدولة تركيا. طاردتهم الحكومة وعجزت. ما تمسكهن. حريصين وحذرين على حالهم. كانوا يهربوا من الجيش ويعصوا على الجيش.

يوم من الايام سوت الحكومة لهذولة الناس محكمة, وحكمتهم غيابي بالاعدام لكن الحكومة عجزت تمسكهم. إجا أحمد الجزار اقترح اقتراح على الحكومة اللي يقدروا يمسكوهم.

الحاكم سأله: "شو الخطة عندك؟".

قال له: "البدو, أغلى ما عندهم عرضهم".

قال له: "طيب, شو نعمل؟".

قال له: "انروح نستولي على نسائهم وبناتهم وبلاش. ما انطارد وراهم".
نفذوا اقتراح الجزار, وهيك عملت الحكومة, إستولوا على النساء والبنات. وهذولة الجماعة عزيز عليهم عروضهم. اجتمعوا حتى يقترحوا أي وسيلة يتبعوها, لانه هذا شييء عار بالنسبة للبادية, وما ببقى لهم كرامة بين العشائر طول الوقت اللي نسائهم في الأسر وهم محكومين بالاعدام.

ساووا اجتماع ما بينهم, وقالوا: "إنروح إنسلم حالنا ونحل نسائنا من الأسر, والاعدام أفضل من العرض".

---

[١] وثق حريب هذه الرواية باختلاف أسماء ابطالها وبعض احداثها. حريب ٢٠٠٤, ٦٥-٦٦.
[٢] عشيرة بدوية. تعددت الروايات حول أصول الهيب ما بين العراق واليمن. المصدر السابق, ٦٤.

טובא, בזכות גברייך, יא טובא[1]

חמולת אלהיב[2] ראשיתה קעוד אבו קעדאן, והיה איש מפר חוק, הוא ואנשיו התפרסמו בפשיטות ובשוד כמנהג האנשים בזמנם. אך חבורה זו התפרסמה יותר מכול בתקופת שלטון תורכיה. רדפה אותם הממשלה התורכית אך ידה קצרה. לא תפסה אותם. שומרים בקנאות על עצמם ונזהרים. היו בורחים מן הצבא ומורדים בצבא.

באחד הימים עשתה הממשלה לאנשים האלה משפט, וגזרה עליהם בהיעדרם עונש מוות, אבל הממשלה קצרה ידה מלתפסם.

בא אחמד אלג'זאר, הציע הצעה לממשלה שהוא יכול לתפוס אותם.

המושל שאלו: "מה התכנית שלך?".

אמר לו: "הבדווים, הדבר היקר ביותר להם הוא כבודם".

אמר לו: "טוב, מה נעשה?".

אמר לו: "נלך ונתפוס את נשותיהם ובנותיהם וזהו. לא נרדוף אחריהם".

ביצעו את עצת אלג'זאר, וכך עשתה הממשלה, תפסו את הנשים והבנות.

והחבורה הזו יקר להם כבודם. נאספו כדי להציע באיזו דרך ינהגו, משום שזה דבר בושה אצל הבדווים, ולא ייוותר להם כבוד בין השבטים כל זמן שנשותיהם בכלא והם נידונים למוות.

ערכו פגישה ביניהם, ואמרו: "נלך נסגיר את עצמנו ונשחרר את נשותינו מן הכלא, וגזר דין מוות עדיף על הכבוד".

---

[1] הריב תיעד סיפור זה תוך שינוי שמות של גיבוריו ומקצת מהאירועים. הריב 2004, 66-65.

[2] שבט בדווי שהסיפורים בעניין מוצאו הם מעיראק ועד תימן. שם 64.

جت الجليل
ג'ת הגלילית

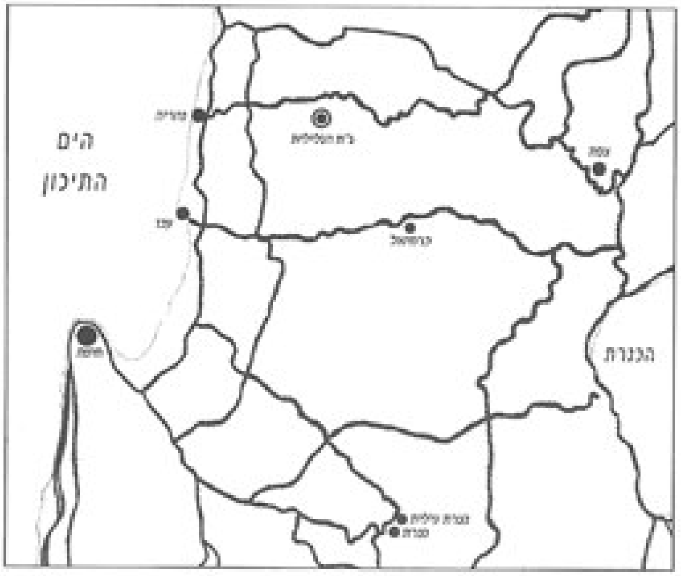

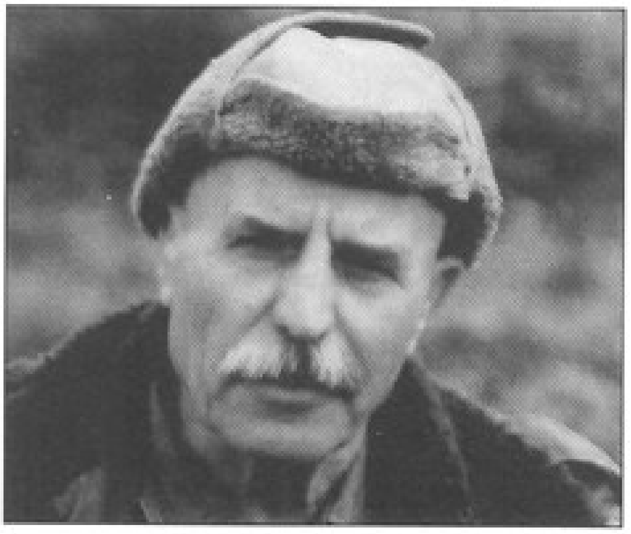

ألراوي:
يوسف حمد سواطري

המספר:
יוסף חמד סואטרי

يوسف حمد سواطري: ولد في قرية جت الجليل في سنة ١٩٤٣ لعائلة درزية. متزوج وله أربعة بنين وست بنات. يحمل لقب ماجستير في علوم التربية. وهو معلم متقاعد. له عدة اصدارات في التربية والتراث.

יוסף חמד סואטרי: דרוזי. נולד בשנת 1943 בכפר ג'ת. נשוי ולו ארבעה בנים ושש בנות. בעל תואר שני בחינוך, והוא מורה גמלאי. יש לו פרסומים אחדים בנושאי פולקלור ותרבות מקומית.

تعلم المرجلة من رْوَيْسِةِ[١] أم علي

يقال إنه كانت عائلة في جت. توفى الأب, كان يقولوا له أبو علي, وبقى عنده أولاد زغار. كانت الحياة صعبة في هديك الأيام, الناس تعيش على الفلاحة, من زراعة القمح والذرة, وما كان أي مصدر دخل ثاني. وصار الناس يتأسفوا ويقولوا: "يا حرام, أم علي واولادها كيف بدها تعيش؟ مين بدّو يساعدها؟".

سمعت هذا الحكي من الجيران. كانت أم علي إمرأة قوية جدا,عصامية ومسؤولة. كان عندهن تلة أو تسمّى رْوَيْسِةِ, وقررت إنها تروح تفلّح منشان توكل هي واولادها. صارت يوم يوم تروح بكير, توخذ المحراث, تبذر, تنكش, تزرع, بعدين تعتني في القمح, تعشبه حتى ينضج, وتحصده.

تعجّبوا الناس, أهل البلد, من مثابرة أم علي, وصاروا ييجوا يساعدوها في موسم العمل, في الفلاحة والحصيدة والدرّس والذراوي, لمّا شافوا في تضحياتها, تعبها, حرصها على أولادها وعلى أرضها, حتى إنها تحوّلت هذه الأرض اللي كانت بور[٢] تحولها لأرض صالحة للزراعة.

من هون صار كل واحد اللي بدّو يشجّع إبنه على عمل الإجتهاد يقول له: "تعلم المرجلة من رويسة أم علي".

---

[١] أرض مرتفعة على رأس جبل أو تلة.

[٢] أرض غير مفلوحة أو غير مزروعة. ابو سعد ١٩٨٧, ٣١٢. أو بقعة غير مزروعة في منطقة مزروعة. برغوثي ١٩٨٧, ج١, ١٣٢.

למד את הגבורה מרְוַיְסֶת אם עלי

מספרים שהייתה משפחה בג'ת. מת האב, היו מכנים אותו אבו עלי, והותיר אחריו ילדים קטנים. היו החיים קשים באותם ימים, האנשים היו חיים מהחקלאות, מזריעת חיטה ודורה, ולא היה שום מקור הכנסה נוסף.

והחלו האנשים להצטער ולומר: "כמה חבל, אם עלי וילדיה איך תחיה? מי יעזור לה?".

שמעה דיבור זה מפי השכנים. הייתה אם עלי אישה חזקה מאוד, עצמאית ואחראית. הייתה לה גבעה, הנקראת 'רְוַיְסֶה',[1] והחליטה שהיא תעבד אותה כדי שתאכל היא וילדיה. התחילה יום יום לצאת השכם בבוקר, לוקחת את המחרשה, מכינה את השטח לזריעה, עודרת ומנכשת, זורעת, אחר כך משגיחה על החיטה, מעשבת אותה עד שהבשילה, וקוצרת אותה.

התפעלו האנשים, תושבי הכפר, משקידתה של אם עלי, והחלו לבוא ולעזור לה בעונה הבוערת, בחריש ובקציר ובדיש ובזרייה, משום שראו את הקרבתה, את יגיעתה, שמירתה על ילדיה ועל אדמתה, עד אשר הפכה האדמה הזו שהייתה אדמת בור[2] לאדמה חקלאית טובה.

מאז היה כל מי שרצה לעודד את בנו לעבוד בחריצות, אומר לו: "למד את הגבורה מרויסת אם עלי".

[1] שם ההקטנה בערבית של: רַאס- ראש, ראש הר, גבעה. כאן: גבעת אם עלי.

[2] אדמה שאין מעבדים אותה. אבו סעד 1987, 312. וכן חלקה שאינה זרועה הנמצאת בתוך אזור זרוע. ברע'ותי' 1987, כרך א, 132.

وعند توقيع 'أوسلو' قلت هذه الزجلية:

حب السلم لبلادي دعاني — الى الشعبين أقدم تهاني
ويجب نتشكر الأبطال منا — رابين عرفات اصحاب المكاني
ومن أجل السلام الشعب غنا — وكل انسان في عنده أماني
واللي يرفضوا للصلح منا — من الشعبين ما الهن ديانة
السلم بعمل ارضنا مثل جنة — الحرب تقتل وتهدم مباني
كنا بالحرب بالامس كنا — شتات وموت مع ذل واهانة
ذا سكينته للطعن سنا — وذا برصاص امدمدم[1] صلاني
كلا الشعبين على حاله تجنا — بموت اطفالنا عطشى جوعانة
وقتل شبانا زينة وطنا — المقابر صارت بالجثث ملانة
وأم وأخت تبكي عالمجنة[2] — وبكل بيت موجودة الحزاني
يا احمد, إسمع أشعاري, يا حنا — نداء السلم يا دافيد ناداني
القيامة لعيسى للصلح سنا — المبكى قال السلم أتاني
الاقصى نحوهم حالا تدنى — ومن أجل السلام رفع الاذان
كلنتون للصلح لما تبنى — تصافحت الايادي بلا تواني
حنا للسلم منحب حنا — وثيقة السلم لما وقعوها

ولا الحرب واحلو الزماني

---

[1] من الدمدم, وهو الرصاص المحشو بمادة متفجرة تخترق الجسم وتمزقه, وهو محرم دوليا. برغوثي ١٩٨٧, ج١, ٢٩٤.
[2] المقبرة.

ועם חתימת הסכמי אוסלו, אמרתי את השירה הזו:

אהבת השלום לארצי לי קראה   לשני העמים אשלח ברכה
וראוי שנודה לגיבורים שבנו   רבין, ערפאת, בעלי המעמד
למען השלום, העם שר שירה   וכל אדם, יחיה בבטחה
וכל מי שאת השלום דוחה   משני העמים, אין בלבו אמונה
השלום את ארצנו גן עדן עושה   המלחמה רק הרג וחורבן הבית עמה
היינו אמש, היינו במלחמה   היא מוות השפלה ועלבון זרעה
זו הסכין לדקור הושחזה   וזה הכדור מדמם במכה
העמים השניים בם האשמה   ילדינו מתים ברעב ובצמא
נערינו פאר המולדת, הרוגים   בתי הקברות בגופותיהם גדושים
אם ואחות בבית הקברות בוכות   ובכל בית אבל ודמעות
אחמד, שמע את שירי, ואת חנה   קריאה לשלום, דוד, קרא נא
את השלום חקק ישו, ביום התחייה   והכותל אומר: השלום הנה בא
אלאקצא[1] מולם אז קרב רכן   למען השלום קרא "אד'אן"[2]
קלינטון את השלום אימץ   מחאו הידיים כף ללא קץ
אנחנו, את השלום אוהבים אנו   וכל הסכמי השלום נחתמו
לא עוד מלחמה לעולמים, מה מתוקים החיים

[1] מסגד אלאקצא שעל הר הבית.
[2] קריאת המאמינים לתפילה.